

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous / Julkishallinto ja juridiikka

Jonna Pellikka

VARKAUSRIKOKSEN TÄYTTYMISEN JA YRITYKSEN RAJANVETO

Opinnäytetyö 2015

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous

PELLIKKA, JONNA

Opinnäytetyö

Työn ohjaaja

Toimeksiantaja

Joulukuu 2014

Avainsanat

Varkausrikoksen täyttymisen ja yrityksen rajanveto

39 sivua

Lehtori Päivi Ollila

Kymenlaakson käräjäoikeus

varkausrikos, täyttäminen, yritys, rajanveto,
anastamistarkoitus

Tämän opinnäytetyön aihe on varkausrikoksen täyttymisen ja yrityksen välinen rajanveto. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen välistä rajaa. Työn tavoitteena on selvittää, miten täyttynyt varkausrikos ja yritys eroavat toisistaan.

Opinnäytetyössä on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Työssä on lainopillisen tutkimuksen lailla käytetty lähdeaineistona oikeustieteellistä kirjallisuutta ja oikeuskäytännöstä löytyviä ennakkotapauksia. Lisäksi tutkimusta varten on haastateltu käräjäoikeuden tuomareita. Tutkimuksen tuloksena saatiin selville täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen välisiä eroja sekä täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen välinen raja.

Työn tuloksena saatiin selville, että varkausrikoksen täyttymisen ja yrityksen rajanveto tuottaa joskus ongelmia, sillä rajaa ei ole selvästi määritelty, ja se voi joskus olla jopa tulkinnanvarainen. Yleisesti varkausrikos on täyttynyt, kun tekijä on saanut anastuksen kohteena olevan omaisuuden haltuunsa ja teko on saavuttanut täyttymispisteen. Kun pohditaan, onko kyseessä täyttynyt varkausrikos vai yritys, ratkaisevaa on, onko täyttymispiste saavutettu.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Management

PELLIKKA, JONNA

Bachelor's Thesis

Supervisor

Commissioned by

December 2014

Keywords

Distinction between Completed and Attempt Larceny

39 pages

Päivi Ollila, Senior Lecturer

Kymenlaakso District Court

larceny, completing, attempt, distinction, intent to steal

The topic of this Bachelor's thesis was to explore when larceny is a completed offence and when it is an attempted larceny. The objective was to study what is the difference between completed larceny and attempted larceny and what is the borderline between them.

This thesis was a qualitative study and also a juridical study to be precise. Legal literature and precedents of legal praxis were used as the sources for this research. Also judges of the district court were interviewed for this study. The interviews were an important part of this study because of the judge's practical experience.

The study resulted in finding the distinction between completed and attempted larceny. The differentiation can be open to interpretations. When defining the distinction the main issue is to find out if the act of crime reached the point where it is completed. Larceny is a completed crime when the offender has annexed the appropriated property.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

LYHENNELUETTELO

1 JOHDANTO	7
1.1 Tehtävään perehtyminen	7
1.2 Tiedonhaku	7
1.3 Aiheen valinta	7
2 VARKAUSRIKOKSET	9
2.1 Varkausrikoksista yleisesti	9
2.1.1 Tekijä	11
2.1.2 Tekotapana anastaminen	12
2.1.3 Kohteena irtain omaisuus	12
2.1.4 Varkautahallisuus	13
2.2 Varkaus	13
2.2.1 Rikoslaki 28 luku 1 §	13
2.2.2 Varkauden määritelmä	13
2.3 Törkeä varkaus	14
2.3.1 Rikoslaki 28 luku 2 §	14
2.3.2 Törkeän varkauden määritelmä	14
2.4 Näpistys	15
2.4.1 Rikoslaki 28 luku 3 §	15
2.4.2 Näpistyksen määritelmä	15
2.5 Käräjätuomarin näkökulmia	16
2.6 Varkausrikokset viime vuosina	16
2.7 Täytetty teko	18

2.7.1 Täytetty teko yleisesti	18
2.7.2 Täytetty varkausrikos	18
2.8 Varkausrikosten rangaistukset	19
3 RIKOKSEN YRITYS	21
3.1 Yrityksestä yleisesti	21
3.1.1 Alkupiste	22
3.1.2 Päätymispiste	22
3.1.3 Täyttymispiste	22
3.1.4 Täytäntöönpanovaatimus	23
3.1.5 Vaaravaatimus	23
3.1.6 Todennäköisyystahallisuus	23
3.1.7 Rikoksen valmistelu	24
3.2 Yrityksestä luopuminen	24
3.3 Varkausrikoksen yritys	24
3.4 KKO:2008:81	25
3.5 KKO:2002:112	27
3.6 Yrityksen rangaistavuus	29
4 VARKAUSRIKOKSEN TÄYTTYMISEN JA SEN YRITYKSEN RAJANVETO	30
4.1 Täytetyn varkausrikoksen ja yrityksen eroja	30
4.2 Rajanvedon ongelmia	31
4.3 Käräjätuomarin näkökulmia	32
4.4 KKO:1995:197	33
5 POHDINTA	35
LÄHTEET	

LYHENNELUETTELO

KKO korkein oikeus

HE hallituksen esitys

RL rikoslaki

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia varkausrikoksen täyttymisen ja sen yrityksen välistä rajaa. Opinnäytetyössäni käsittelen yleisesti varkausrikoksia ja niiden tunnusmerkitöjä ja yritystä, sekä pohdin täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen rajanvetoa. Tutkin työssäni täytetyn varkausrikoksen ja sen yrityksen välistä rajaa, koska rajanvetoa ei ole laissa selkeästi määritelty. Tutkimuksellani haluan selvittää täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen välisiä eroja. Tutkimuksellani pyrin saamaan selvyyttä varkausrikoksen täyttymisen ja sen yrityksen väliseen rajaan.

1.2 Tutkimusmenetelmä

Tässä työssä käytän laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tarkemmin sanottuna työni tutkimusmenetelmä on lainopillinen. Käytän lähteinäni alan kirjallisuutta, aiheeseen liittyviä oikeustapauksia, sekä teemahaastattelua. Oikeustapauksien avulla pyrin havainnollistamaan tutkimusongelmaa. Haastattelen työtäni varten käräjäoikeuden tuomareita. Haastateltavat käräjätuomarit haluavat pysyä anonyymeinä, joten heidän nimiään ei työssä tulla mainitsemaan. Haastatteluiden tarkoituksena on saada tietää, joutuvatko käräjätuomarit usein työssään pohtimaan, onko kyseessä varkausrikos vai sen yritys, ja kuinka usein tämänkaltaisia epäselviä tapauksia on. Haastattelulla pyrin myös saamaan käräjätuomarin näkökulman siihen, missä täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen välinen raja kulkee.

1.3 Aiheen valinta

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi varkausrikoksen täyttymisen ja sen yrityksen välisen rajan tutkimisen, koska rajaa ei ole selkeästi määritelty, mutta ongelma tulee esille aina silloin tällöin.

Varkausrikokset ovat omaisuusrikoksien yksi osa-alue. Omaisuusrikoksiin luetaan varkausrikosten lisäksi kavallusrikokset, luvaton käyttö, luvaton pyynti, hallinnan loukkaus, vakuusoikeuden loukkaus, ryöstörikokset, kätkemisrikokset ja vahingontekorikokset. (Lappi–Seppälä, Hakamies, Koskinen, Majanen, Melander, Nuotio, Nuutila, Ojala & Rautio 2008, 707.) Omaisuusrikokset ovat myös merkittävä osa kärjäoikeuksissa käsiteltävistä asioista. Kärjäoikeuksissa omaisuusrikoksia ratkaistiin 12 723 vuonna 2011, 12 694 vuonna 2012 ja 12 391 vuonna 2013. Vuonna 2013 Suomen kärjäoikeuksissa ratkaistiin omaisuusrikoksia 2 % edellisvuotta vähemmän. Varkausrikoksista näpistykset lisääntyivät määrällisesti, kun taas varkaudet vähenivät. Vuonna 2014 omaisuusrikoksia ilmeni 241 200 kappaletta, mikä on 0,3 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. (Tilastokeskus 2014.)

Kuva 1. Kärjäoikeuksissa ratkaistut omaisuusrikokset vuosina 2011 – 2013. (Tilastokeskus 2014.)

Rikoslain omaisuusrikoksia koskevia säännöksiä muutettiin vuonna 1972, kun toteutettiin varallisuusrikosuudistus. Varallisuusrikosuudistuksen myötä muutettiin varkausrikosten perustunnusmerkistöjä, niiden törkeysporttastusta ja rangaistusasteikkoja. Tämän kyseisen uudistuksen myötä tavoiteltiin perinteisten omaisuusrikosten rangaistustason alentamista. Rikoslakia uudistettiin osittain myös vuonna 1991, jolloin merkittävin yksityiskohtainen muutos oli tavallisen varkauden enimmäisrangaistuksen aleneminen kahdesta vuodesta vuoteen ja kuuteen kuukauteen vankeutta. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 709.) Hallituksen esityksessä ehdotusta perusteltiin siten, että tar-

koituksena olisi alentaa vankeusrangaistuksia ja puolestaan lisätä sakkorangaistusten käyttöä varkauksien seuraamuksena. Törkeän varkauden vähimmäisrangaistusta haluttiin alentaa muidenkin rikosten törkeän tekemuodon lailla neljään kuukauteen vankeutta. (HE 66/1988.)

2 VARKAUSRIKOKSET

2.1 Varkausrikoksista yleisesti

Varkausrikoksiin kuuluvat varkaus, törkeä varkaus ja näpistys. Varkausrikoksista säädetään Rikoslain 28 luvun 1 – 3 §:ssä. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 707 – 708.)

Varkausrikokset ovat Suomessa suurin rikosryhmä. Varkauksia ilmoitetaan poliisille vuosittain lähes 150 000. Varkausrikokset ovat kuitenkin yleisesti 2000-luvulla vähentyneet. Vuonna 2013 poliisin tietoon tulleista tapahtuneista varkausrikoksista varkauksia oli 70 400, törkeitä varkauksia 3 050 ja näpistyksiä 68 000. (Rikollisuustilanne 2013, 119.)

Kuva 2. Poliisin tietoon tulleet varkausrikokset vuonna 2013. (Rikollisuustilanne 2013)

Jos omaisuus on toisen henkilön hallinnassa, rikoksen tekijällä on anastustarkoitus tai hyötymisen tarkoitus, on kyse varkausrikoksesta. Varkausrikoksesta ei ole kyse esimerkiksi silloin, jos omaisuus on tekijän omassa hallinnassaan tai omaisuuteen kohdistuu vain vahingoittamistarkoitus, vaan tällöin puhutaan kavallusrikoksista ja vahingonteosta. Varkaudet tapahtuvat ilman henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Jos teko hetkellä käytetään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa, on kyseessä varkauden sijaan ryöstö tai kiristäminen. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 708.)

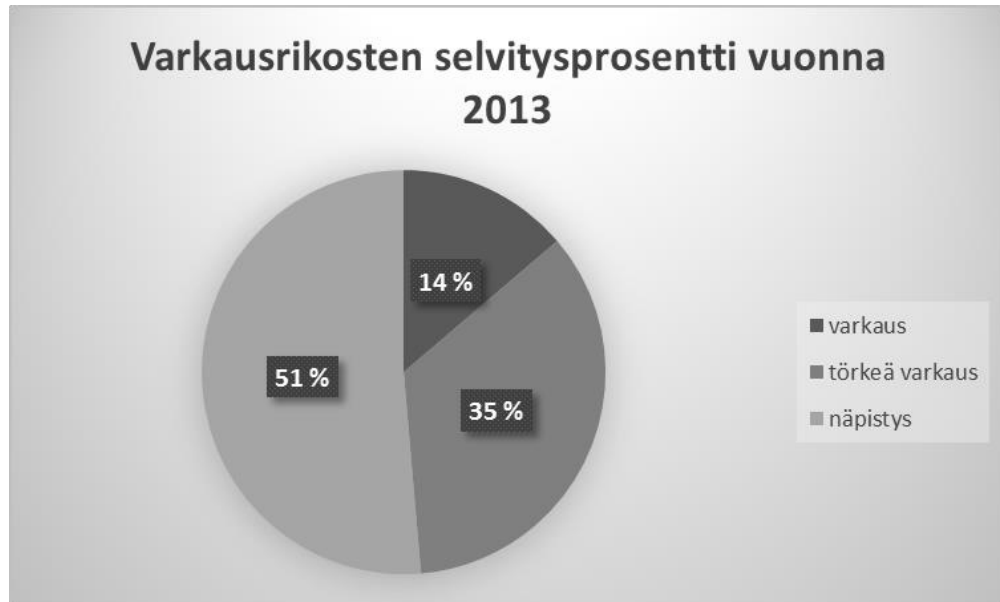
Varkausrikokseen usein liittyy myös vahingonteko tai kotirauhan rikkominen. (Tapani 2010, 45.) Esimerkiksi tekijä saattaa rikkoa liikkeen ikkunan päästäkseen sisään liikkeeseen tarkoituksenaan anastaa yrityksen omaisuutta, jolloin on kyseessä myös vahingonteko (RL 35:1). Kotirauhan rikkominen puolestaan saattaa toteutua varkausrikoksen yhteydessä, jos tekijä esimerkiksi tunkeutuu toisen henkilön kotiin (RL 24:1).

Liikkeissä tapahtuvat näpistykset ja varkaudet ovat yleisiä. Useimmiten tekijät jäävät kiinni joko teko hetkellä tai poistuttuaan liikkeestä. Jos tapahtuman havaitseminen tapahtuu liikkeessä teko hetkellä, voi joissakin tapauksissa olla ongelmallista se, onko kyseessä jo täyttynyt varkausrikos vai sen yritys. Joskus tietenkin joudutaan pohtimaan, onko kyseessä edes yritys. Koska näpistyksen, varkauden ja törkeän varkauden yritys on laissa säädetty rangaistavaksi, on tärkeää selvittää myös yritykset.

Varkauksia tapahtuu paljon myös muualla kuin liikkeissä. Yksityisiltä henkilöiltä varastetaan irtainta omaisuutta sekä kotona että kodin ulkopuolella. Vuonna 2013 tehdyssä valtakunnallisessa kyselytutkimuksessa selvisi, että lähes joka viidennes haastateluun osallistuneista kertoi, että häneltä tai hänen kotitalouteensa kuuluvalta henkilöltä oli viimeksi kuluneen vuoden aikana varastettu jotakin irtainta omaisuutta. Yleisiä ovat muun muassa taskuvarkaudet, autovarkaudet sekä asuntomurtojen yhteydessä tehdyt varkaudet. Yleisin yksityishenkilöihin ja kotitalouksiin kohdistuva varkaus on kuitenkin polkupyörävarkaus. (Rikollisuustilanne 2013, 112.)

Vain pieni osa varkausrikoksista tulee poliisin tietoon, ja läheskään kaikki rikokset eivät aina tule selvitettyiksi. Vuonna 2013 poliisin tietoon tulleiden varkauksien selvitysprosentti oli 15, törkeiden varkauksien 38 ja näpistysten 56. Näpistysrikosten

selvitysprosentti oli siis varkausrikoksien selvitysprosentista suurin. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan anastetun omaisuuden arvo ja sen vakuutus sekä rikoksesta ilmoittamisen helppous vaikuttavat siihen, ilmoitetaanko rikoksesta poliisille. (Rikollisuustilanne 2013, 119.)

Kuva 3. Poliisin tietoon tulleiden varkausrikosten selvitysprosentti vuonna 2013. (Rikollisuustilanne 2013.)

2.1.1 Tekijä

Tekijä on kuka tahansa ihminen, jonka toimesta rikos tehdään. Rikossäännöksessä tekijästä käytetään aina termiä ”joka”. (Timonen 1999, 45.) Esimerkkinä Rikoslain 28 luvun 1 §: ” *Joka anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta, on tuomittava varkaudesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi.*” (RL 28:1). Rangaistusuhka kohdistetaan vain ihmisen tekemiin tekoihin, poikkeuksena erikoisrikokset, joissa rangaistusuhka kohdistetaan johonkin tiettyyn henkilöluokkaan. Erikoisrikoksia ovat esimerkiksi virkarikokset. (Timonen 1999, 45 – 46.) Jos ulkopuolinen henkilö osallistuu rikokseen, häntä ei voida kutsua enää tekijäksi, vaan hän on rikokseen yllyttäjä tai avunantaja. (Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta 2013, 528.)

2.1.2 Tekotapana anastaminen

Varkausrikoksissa tekotapana on anastaminen. Anastaminen tarkoittaa toisen omistaman omaisuuden oikeudetonta ottamista, pitämistä, luovuttamista tai muunlaista hyväksikäyttöä, jonka tarkoituksena on saada omaisuus itselle tai toiselle pysyvään omistukseen, joka ulkoiselta olemukseltaan vastaa omistusoikeutta. Anastamisessa on aina ajatus, että toiselle kuuluva omaisuus siirtyy omaan omistukseen luvatta ja oikeudetta. Anastustarkoitus täyttyy, jos rikoksen tekijän tavoitteena on liittää anastettava omaisuus omaan omaisuuteen. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 710 – 712.)

2.1.3 Kohteena irtain omaisuus

Varkausrikoksessa kyse on aina irtaimen omaisuuden anastamisesta. Irtaimella omaisuudella tarkoitetaan omaisuutta irrallisina esineinä. Esimerkiksi asunnossa olevat kodinkoneet ja huonekalut ovat irtainta omaisuutta, mutta itse asunto ei ole. Irtainta omaisuutta ovat myös sellaiset esineet, jotka muodostuvat irtaimeksi esineeksi vasta niiden irrottamisen jälkeen. Aineetonta omaisuutta, kuten esimerkiksi tilillä olevat varat, ei voida anastaa, eikä sitä voida luokitella varkausrikokseksi. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 710 – 712.)

Hylätyt tai sellaiset esineet, joihin kenelläkään ei voi olla omistusoikeutta, eivät voi olla varkauden kohteena. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 710 – 712.) Tekijä ei kuitenkaan voi perustella esimerkiksi kävelytiellä lojuvan matkapuhelimen anastamista sillä perusteella, että esine oli hylätty. Tällaisissa tapauksissa esineen laadusta tai muista seikoista voidaan päätellä, ettei esinettä ole hylätty. Esimerkiksi aikakauslehti, joka on jätetty puiston penkille tai julkiseen kulkuneuvoon, voidaan luokitella hylätyksi esineeksi, eikä sen ottaminen silloin ole anastusrikos. Matkapuhelin puolestaan on laadultaan sellainen esine, jonka ei voida olettaa tulleen hylätyksi, vaan todennäköistä on, että se on tippunut omistajaltaan ja on näin ollen toisen henkilön vallinnassa. (Salovaara 1960, 27.)

Esineen täytyy olla toisen omistama ja toisen vallinnassa. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 710 – 712.) Vallinnalla tarkoitetaan tahtoa määrätä esineestä ja sellaista tosiasiallista suhdetta esineeseen, joka tekee määräämisen mahdolliseksi. Esine on siis omistajansa

vallinnassa, vaikka esine ei anastushetkellä olisi omistajansa hallussa. (Frände, Matikala, Tapani, Tolvanen, Viljanen & Wahlberg 2014, 461.)

2.1.4 Varkaustahallisuus

Varkaustahallisuus tarkoittaa sitä, että tekijä on tietoinen siitä, että anastuksen kohteena oleva omaisuus on jollekin toiselle kuuluvaa. Tekijä siis ymmärtää, että omaisuus ei kuulu hänelle itselleen, eikä sitä myöskään ole hylätty. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 713.)

Varkaustahallisuus ei täyty, jos tekijä luulee, että omaisuus on hylätty, ja näin ollen ottaa sen omaan omistukseensa. Varkaustahallisuus ei myöskään ole kyseessä jos tekijä luulee kyseistä omaisuutta hänen omakseen. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 714.)

2.2 Varkaus

2.2.1 Rikoslaki 28 luku 1 §

Varkaudesta säädetään Rikoslain 28 luvun 1 §:ssä seuraavaa:

Joka anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta, on tuomittava varkaudesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi.

Yritys on rangaistava. (RL 28:1).

2.2.2 Varkauden määritelmä

Rikoslain 28 luvun 1 §:n mukaan joka anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta, on tuomittava varkaudesta (RL 28:1). Varkaus on kyseessä silloin, kun joku anastaa toisen hallussa olevaa irtainta omaisuutta. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 710.) Varkauden kokonaisuutena arvostellen vähäisempi muoto on näpistys ja kokonaisuutena arvostellen törkeämpi muoto on törkeä varkaus. Varkauteen liittyy usein jotain suunnitelmallisuutta, ja varkauden kohteena olevan omaisuuden arvo ei ole kovin vähäinen.

2.3 Törkeä varkaus

2.3.1 Rikoslaki 28 luku 2 §

Rikoslain 28 luvun 2 §:n mukaan kyseessä on törkeä varkaus, jos varkaudessa

1) anastamisen kohteena on erittäin arvokas omaisuus,

2) anastamisella aiheutetaan rikoksen uhrille tämän olot huomioon ottaen erityisen tuntuva vahinkoa,

3) rikosentekijä käyttää hyväkseen rikoksen uhrin avutonta tai hädänalaista tilaa,

4) rikosentekijä tai osallinen varustautuu teon toteuttamista varten ampuma-aseella, räjähdysaineella taikka muulla näiden kaltaisella vaarallisella välineellä tai

5) rikosentekijä murtautuu asuttuun asuntoon

ja varkaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä varkaudesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava. (RL 28:2).

2.3.2 Törkeän varkauden määritelmä

Varkaus voi olla törkeä, riippuen anastamisen kohteena olevan omaisuuden arvosta ja tekotavasta. Jos anastamisen kohteena oleva omaisuus on erittäin arvokas, voidaan varkaus luokitella törkeäksi. Toisaalta varkautta voidaan pitää törkeänä, vaikka omaisuuden rahallinen arvo ei olisi suuri, jos teko on muuten kokonaisuutena arvostellen törkeä. Raha-arvona törkeälle varkaudelle voidaan yleisesti pitää noin 5 000 euroa. Kyseinen määrä ei kuitenkaan ole suinkaan ehdoton, vaan ennemminkin likimääräinen lähtökohta. Omaisuuden arvo määritellään yleisesti sen mukaan, mikä omaisuuden ar-

vo on laillisilla markkinoilla. (Frände ym. 2014, 471 – 472.)

Usein törkeä varkaus tapahtuu tunkeutumalla liikkeeseen yöaikana, esimerkiksi rikkomalla liikkeen ikkuna tai murtamalla lukitus, tai murtautumalla asuttuun asuntoon. Koska törkeän varkauden kohteena oleva omaisuus on yleisesti erittäin arvokas, liittyy anastamiseen usein aikomus omaisuuden edelleen myymisestä. (Frände ym. 2014, 472.)

Varkaus luokitellaan törkeäksi myös, jos anastamisella aiheutetaan uhrille tämän olot huomioon ottaen erityistä tuntuva vahinkoa. Tällöin anastetun omaisuuden rahallinen arvo ei tarvitse olla suuri, jos omaisuudella on sen omistajalle erittäin suuri käyttöarvo. (Frände ym. 2014, 472.)

Varkautta pidetään törkeänä myös, jos tekijä käyttää hyväkseen uhrin avutonta tai hädänalaista tilaa. Yleisesti voidaan määritellä avuttoman ja hädänalaisessa asemassa olevan uhrin olevan iäkäs tai terveydeltään huonokuntoinen. Avuton uhri on sellainen henkilö, joka ei voi itse puolustaa omaisuuttaan. (Frände ym. 2014, 472.)

2.4 Näpistys

2.4.1 Rikoslaki 28 luku 3 §

Rikoslain 28 luvun 3 §:ssä säädetään näpistyksestä seuraavaa:

Jos varkaus, huomioon ottaen anastetun omaisuuden arvo tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava näpistyksestä sakkoon.

Yritys on rangaistava. (RL 28:3).

2.4.2 Näpistyksen määritelmä

Näpistys on kokonaisuudeltaan arvostellen vähäisempi kuin varkaus. Varkauden pitämiseen näpistykseksi vaikuttaa anastetun omaisuuden arvo, minkä tulee olla vähäinen.

Näpistykseen omaisuuden arvon raja on noin 500 euroa. Rahallinen arvo ei kuitenkaan yksin määrittele näpistykseen ja varkauden eroa, vaan asiaan vaikuttaa myös rikoksen tekotapa ja anastuksen kohde, sekä jos tekoon liittyy jotakin suunnitelmallisuutta. Näpistyksestä voi tulla varkaus, vaikka anastetun omaisuuden arvo olisi vähäinen, jos teko osoittaa suunnitelmallisuutta tai muita seikkoja, joiden takia tekoa ei voida enää pitää kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Näpistykseen on rikoksena kokonaisuutena arvioiden oltava lievä. Yleisimpiä näpistyksestä tuomittavia rikoksia ovat myymäläanastukset. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 719 – 720.)

2.5 Käräjätuomarin näkökulmia

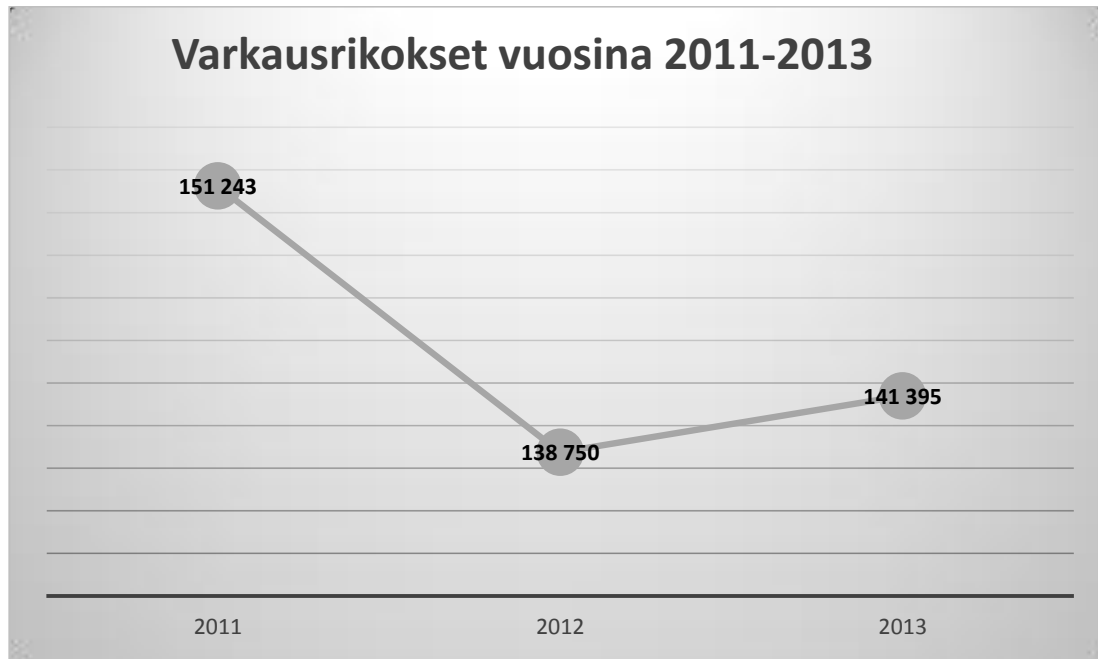
Erään käräjätuomarin mukaan ongelma näpistykseen ja varkauden välillä tulee esiin silloin tällöin. Usein tällaisissa tapauksissa tekoon liittyy joitakin suunnitelmallisuutta osoittavia piirteitä, joiden takia teko katsotaan näpistykseen sijaan varkaudeksi. Esimerkiksi jos tekijä on varustautunut liikkeeseen anastamistarkoituksessa mennessään jollakin työkalulla, jolla saa hälyttimen poistettua esineestä, voidaan katsoa tekoon liittyneen suunnitelmallisuutta. (Haastattelu 2014.)

Käräjätuomari huomauttaa, että anastusrikoksen aiheuttamilla vahingoilla voi myös olla merkitystä sen kannalta, katsotaanko teon olevan varkaus vai näpistys, vaikka anastettavan omaisuuden arvo olisi vähäinen. (Haastattelu 2014.)

2.6 Varkausrikokset viime vuosina

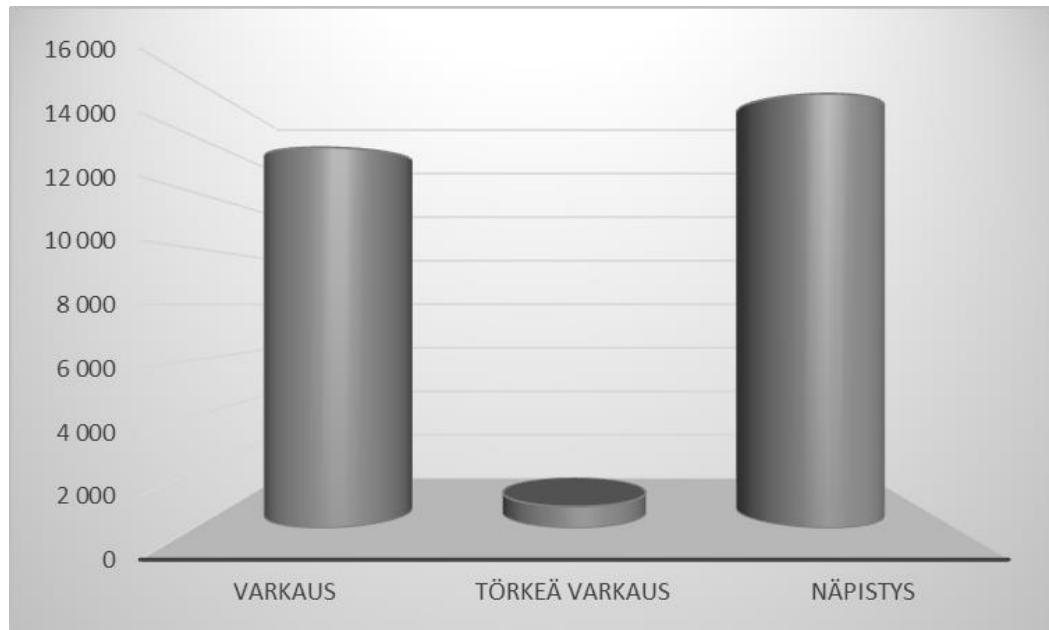
Kaikista tapahtuneista varkausrikoksista ei aina ilmoiteta poliisille, joten varkausrikosten määrästä puhuttaessa voidaan puhua vain poliisin tietoon tulleista varkausrikoksista. Vuoden 2014 tammi – kesäkuussa omaisuusrikoksia ilmeni yhteensä 115 900, mikä on 4 100 tapausta enemmän, kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2013. Vuonna 2013 poliisille ilmoitettiin yhteensä noin 146 00 varkautta, törkeää varkautta ja näpistystä, mikä on kaksi prosenttia enemmän kuin vuonna 2012. Vuonna 2012 ilmoitettujen varkausrikosten määrä oli puolestaan kahdeksan prosenttia vähemmän kuin vuonna 2011. Yleisesti ottaen viimeisen kymmenen vuoden aikana törkeiden varkauksien määrä on selvästi pienempi kuin varkauksien ja näpistysten, lukumäärät eroavat useilla kymmenillä tuhansilla. Varkauksien ja näpistysten määrissä

puolestaan on vain joidenkin tuhansien eroja. (Rikollisuustilanne 2013, 119.)

Kuva 4. Poliisin tietoon tulleiden varkausrikosten määrä vuosina 2011 - 2013. (Rikollisuustilanne 2013.)

Vuonna 2014 tammi – maaliskuun aikana varkauksia oli tapahtunut yhteensä 13 604, törkeitä varkauksia 769 ja näpistyksiä 15 520, yhteensä siis 29 893 varkausrikosta. Muutosta vuoteen 2013 on tapahtunut, sillä alkuvuoden 2014 varkausrikosten määrä on 14 prosenttia suurempi kuin vuonna 2013 saman ajanjakson aikana tapahtuneiden varkausrikosten määrä. (Rikollisuustilanne 2013, 119.) Vuonna 2014 varkausrikoksia tuli poliisin tietoon kaikkiaan 143 100, mikä on 1,2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2013. Alkuvuonna 2014 tapahtunut varkausrikosten määrän lisääntyminen edellisvuoteen verrattuna kieli siis koko vuoden odotettavasta tilanteesta. (Tilastokeskus 2015.)

Kuva 5. Poliisin tietoon tulleet varkausrikokset tammi - maaliskuussa vuonna 2014. (Rikollisuustilanne 2013.)

2.7 Täytetty teko

2.7.1 Täytetty teko yleisesti

Rikos on täyttynyt silloin, kun tekijä on saavuttanut rikoksen täyttymispisteen. Täytetty rikos on siis käsillä silloin, kun rikoksen kaikki edellytykset ovat täytyneet. Teon päättymisen ei ole sama asia, kuin rikoksen täytyminen. Jos teko on päättynyt, mutta rikos ei ole saavuttanut täyttymispistettä, niin rikos on jäänyt yritykseksi, eikä se ole täytetty teko. (Boucht & Frände 2008, 168.)

2.7.2 Täytetty varkausrikos

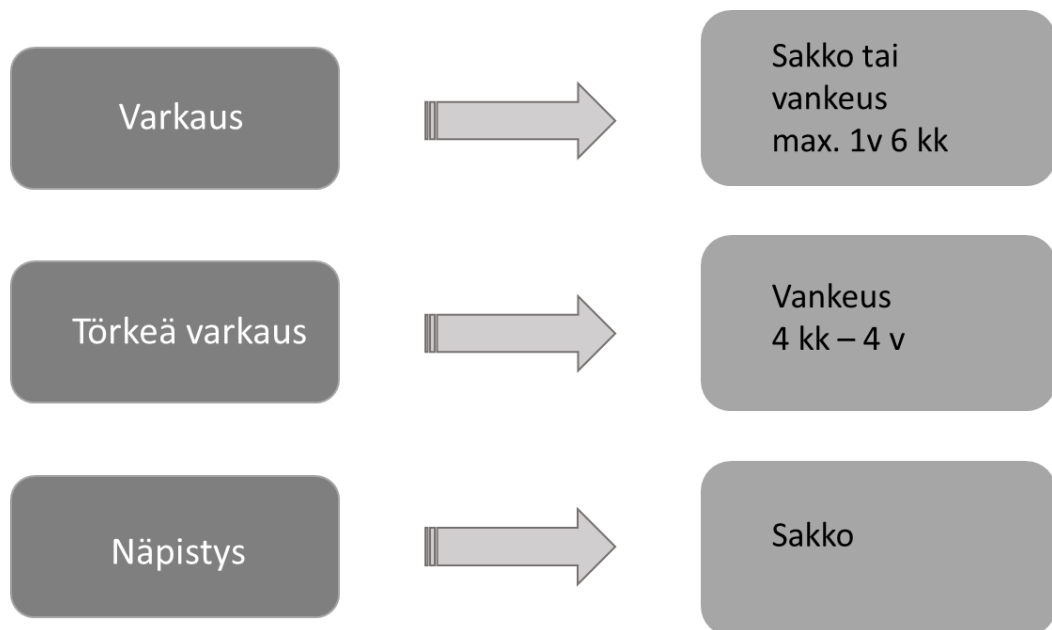
Varkausrikos on täytetty, kun tekijä on anastamistarkoituksessa ottanut anastettavan omaisuuden haltuunsa. Puhutaan niin sanotusta apprehensioteoriasta. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 714.) Varkausrikos on täyttynyt siinä vaiheessa, kun rikoksen tekijä on saanut anastamisen kohteena olleen omaisuuden, irtaimen esineen, omaan haltuunsa. Varkausrikoksen voidaan yleisesti sanoa täytyvän sillä hetkellä, kun tekijä on siirtänyt anastettavan omaisuuden pois sen omasta säilytystilastaan. (Frände ym. 2014, 464.) Esimerkiksi, kun tekijä kulkee liikkeessä kassan ohi maksamattoman tavaran

kanssa, tai kun tekijä siirtää anastettavan esineen asunnosta ulos.

2.8 Varkausrikosten rangaistukset

Varkaudelle, törkeälle varkaudelle ja näpistykselle on jokaiselle säädetty oma rangaistusasteikkonsa. Kaikkien edellä mainittujen yritys on myös rangaistava. Rangaistusta annettaessa pohditaan tekoa arvostellen sitä kokonaisuutena.

Varkausrikoksista lievimmän, näpistyksen, rangaistuksena on sakkorangaistus. Varkaudesta voidaan tuomita joko sakkorangaistus tai vankeutta, kuitenkin enintään yhden vuoden ja kuuden kuukauden ajaksi. Törkeästä varkaudesta seuraa aina vankeusrangaistus. Vankeutta voidaan törkeästä varkaudesta tuomita neljästä kuukaudesta neljään vuoteen. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 710, 716, 719.)

Kuva 5. Varkausrangaistuksien rangaistukset. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 710, 716, 719.)

Varkausrikoksista annettava sakkorangaistus määrätään päiväsakkoina. Päiväsakkojen lukumäärän määrää kärjätuomari, mutta sakon euromäärä päivää kohden määräytyy tekijän tulojen mukaan. Kärjäoikeudesta saatujen tietojen mukaan vähimmäissumma

kuitenkin on kuusi euroa päivää kohden, vaikka tekijällä ei olisi tuloja lainkaan. Päiväsakkojen lukumäärä mitataan usein anastetun omaisuuden arvon mukaan. Lisäksi rangaistuksen mittaamisessa vaikuttavat myös esimerkiksi teon suunnitelmallisuus ja satunnaisuus.

Käräjätuomarin mukaan tyypillinen seuraamus näpistyksestä on yleensä 10 - 30 päivä-sakkoa. Varkauden seuraamusta pohdittaessa on ensin mietittävä sakon ja vankeuden rajanvetoa. On otettava huomioon onko teko kohdistunut yksityishenkilön vai yhteisön omaisuuteen, anastetun omaisuuden arvo, tekotapa sekä muut olosuhteet. Esimerkiksi jos varkaus tapahtuu murtautumalla, tuomitaan tekijä usein vankeuteen. Käräjätuomarin mukaan yleisesti tyypillinen sakkorangaistus varkaudesta on 25 - 70 päivä-sakkoa, jos anastetun omaisuuden rahallinen arvo on enintään noin 850 euroa. Jos taas anastetun omaisuuden arvo on noin 850 - 3000 euroa, seuraamuksena yleensä on vankeutta 30 päivää – kolme kuukautta. Käräjätuomari kuitenkin muistuttaa, että tapauskohtaisella harkinnalla edellä mainituista voidaan poiketa, jos tapauksessa on joitakin lieventäviä tai raskauttavia seikkoja. (Haastattelu 2015.)

Varkausrikosten rangaistusarvo on muuttunut huomattavasti viimeisten vuosisatojen ja vuosikymmenten kuluessa. Esimerkiksi 1700-luvulla varkausrikoksen tekijää saattoi odottaa jopa kuolemanrangaistus, jos kyseessä oli viisin - kuusinkertainen varkaus. Vuonna 1972 varallisuusrikosuudistuksessa muutettiin muun muassa varkausrikosten rangaistusasteikkoa. Varkausrikoksen rangaistusasteikkoa muutettiin jälleen rikoslain osittaisuudistuksessa vuonna 1991. Uuden uudistuksen myötä varkauden enimmäisrangaistusta alennettiin yhteen vuoteen ja kuuteen kuukauteen vankeutta. Ennen vuoden 1991 uudistusta varkauden enimmäisrangaistus oli kaksi vuotta vankeutta. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 708 – 709.)

Sakko- ja vankeusrangaistusten lisäksi varkausrikoksen tekijä usein tuomitaan korvaamaan anastetun omaisuuden arvo, ellei omaisuutta ole saatu takaisin. Esimerkiksi liikkeestä anastettuja elintarvikkeita harvoin saadaan takaisin, joten tekijä voidaan tuomita korvaamaan anastetun omaisuuden arvonlisäveroton arvo liikkeen omistajalle.

3 RIKOKSEN YRITYS

3.1 Yrityksestä yleisesti

Yrityksestä säädetään Rikoslain 5 luvun 1 §:ssä;

Rikoksen yrityksestä rangaistaan vain, jos yritys on tahallista rikosta koskevassa säännöksessä säädetty rangaistavaksi.

Teko on edennyt rikoksen yritykseksi, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä. Rikoksen yritys on kysymyksessä silloinkin, kun sellaista vaaraa ei aiheudu, jos vaaran syntymättä jääminen on johtunut vain satunnaisista syistä.

Määrättäessä rangaistusta rikoksen yrityksestä sovelletaan, mitä 6 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa säädetään, jollei yritystä ole tapaukseen soveltuvassa rikossäännöksessä rinnastettu täytettyyn tekoon. (RL 5:1).

Yritys on teko, joka ei ole täytetty rikos. Rikoksen yritys ei täytä kaikkia rikoksen tunnusmerkistön edellytyksiä. Laissa ei ole säädetty kaikkien rikosten yritystä rangaistavaksi. Yrityksestä rangaistaan vain, jos kyseisen rikoksen rangaistavuudesta säädetään laissa. (Frände 2012, 221.) Esimerkiksi Rikoslain 28 luvun 1§:ssä varkaudesta säädetään ”Yritys on rangaistava.” (RL 28:1).

Yritystä voidaan kutsua niin sanotuksi epäonnistuneeksi rikokseksi. Rikos ei ole jostakin syystä onnistunut eli täyttynyt ja rikos on jäänyt yrityksen tasolle. Rikoksen tekijä voinut joko itse keskeyttää teon tai tulla sivullisen keskeyttämäksi, jolloin teko on jäänyt yritykseksi. (Boucht & Frände 2008, 167.)

Suomen oikeusjärjestyksessä ei ole käsitettä tuottamuksellinen rikoksen yritys. Yritystä ei siis voi tehdä tuottamuksellisesti, vaan yritys tehdään aina tahallisesti. Rikoksen yritys vaatii, että tekijä yrittää toiminnallaan saavuttaa jotakin, mutta jostakin syystä epäonnistuu teossaan. Rikoksen yritys ei siis voi olla vahinko, koska tekijä yrittää tahallisella toiminnalla saada teon täytettyä. (Frände 2012, 225.)

3.1.1 Alkupiste

Pääsääntöisesti rangaistava yritys on aloitettu, kun yrityksen alkupiste on saavutettu eli teko täytyy olla aloitettu. (Frände 2012, 224.) Jos yrityksen alkupistettä ei ole saavutettu, ei teosta voida rangaista, ellei kyse ole sellaisesta teosta, jonka valmistelu on myös rangaistavaa. Yrityksen alkupisteen määrittäminen ei kuitenkaan aina ole niin yksiselitteistä, vaan on huomioitava subjektiiviset ja objektiiviset elementit. Yrityksen alkupistettä määritettäessä on siis otettava ensin huomioon tahallisuus, jotta voidaan ymmärtää teko ja sen tarkoitus paremmin. (Boucht & Frände 2008, 168-169.)

Yrityksen alkupiste kuitenkin kytkeytyy teon päättymispisteeseen ja täyttymispisteeseen. Yrityksen alkupiste on yrityksen rangaistavuuden kannalta merkittävä, sillä jos yrityksen alkupistettä ei ole saavutettu, on kyseessä rangaistuksesta vapaa toiminta. (Frände 2012, 224.)

3.1.2 Päättymispiste

Yleisesti rikoksen yrityksessä teko voi olla päättynyt, mutta rikos ei silti ole aina välttämättä täyttynyt. Rikoksen tekijä on siis toteuttanut aikomansa teon ja päättänyt sen, eli näin saavuttanut teon päättymispisteen. (Boucht & Frände 2008, 168.)

3.1.3 Täyttymispiste

Kun rikoksen tunnusmerkistö on toteutunut ja rikos on täyttynyt, saavutetaan täyttymispiste. Jos rikos ei ole jostakin syystä täyttynyt, rikos ei ole saavuttanut täyttymispistettä. Rikoksen täyttymispiste ja päättymispiste eivät aina ajallisesti osu yhteen, usein kyllä, mutta ei aina. Teko ei siis aina ole täyttynyt sillä hetkellä kun se on päättynyt, ja näin ollen täyttymispiste jää saavuttamatta tai se saavutetaan myöhemmin. Boucht ja Frände havainnollistavat rikoksen täyttymispisteen ja teon päättymispisteen esimerkillä, jossa tekijän tarkoituksena on surmata toinen henkilö myrkyllä. Teko on päättynyt, kun myrkky on päätenyt uhrin elimistöön, mutta rikos on täyttynyt vasta silloin kun uhri on kuollut myrkyllä vaikutuksesta. (Boucht & Frände 2008, 167 – 169.)

3.1.4 Täytäntöönpanovaatimus

Rikoksen yritykseen vaaditaan, että tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen, eli on saavutettu täytäntöönpanovaatimus. Rikoksen tekijän on siis täytynyt toteuttaa vähintään yksi rikoksen tunnusmerkistöön kuuluva täytäntöönpanotoimi, eli tekijän on täytynyt jollakin tapaa aloittaa rikoksen tekeminen. (Frände 2012, 228.)

3.1.5 Vaaravaatimus

Vaaravaatimus on yksi rangaistavan yrityksen kriteeri. Jotta rikoksen yrityksestä voidaan rangaista, täytyy olla olemassa vaara, että rikos täyttyy. Täytyy siis olla olemassa vaara siitä, että rikos voisi onnistua. (Boucht & Frände 2008, 172.)

Rikoslain 5 luvun 1§:n mukaan teko on edennyt rikoksen yritykseksi, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä. Rikoksen yritys on kysymyksessä myös silloin, kun sellaista vaaraa ei aiheudu, jos vaaran syntymättä jääminen on johtunut vain satunnaisista syistä. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 1464.)

Teko on yritys silloin, kun on konkreettinen vaara rikoksen täyttymisestä, eli teko on edennyt niin pitkälle, että se on välittömästi johtamassa teon täyttymiseen. Esimerkiksi rikoksen teko täytyy olla aloitettu, mutta siihen valmistautuminen ei kuitenkaan ole yrityksenä rangaistavaa. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 714 – 715.)

3.1.6 Todennäköisyystahallisuus

Rikoksen yritys edellyttää aina tahallisuutta. Todennäköisyystahallisuus tarkoittaa sitä, että suunnitellun teon seurausta on pidettävä varsin todennäköisenä. Tekijän siis voidaan olettaa tietävän, mitä hänen teostaan todennäköisesti seuraa. Esimerkiksi varkauksessa rikoksen tekijän voidaan yleisesti aina olettaa tietävän, mitä hänen teostaan seuraa. (Frände 2012, 226.)

3.1.7 Rikoksen valmistelu

Rikoksen yritystä voi edeltää valmistelu, joka tarkoittaa tekoa, joka ei ole vielä edennyt yritysvaiheeseen. Rikoksen valmistelua ei yleisesti ole säännelty rikoslaisissa, vaan sen rangaistavuus edellyttää sitä koskevaa erityisen osan säännöstä. Varkausrikosten valmistelu ei ole rangaistavaa, mutta valmistelu voi olla silti merkittävä osa rikoksen yrityksessä. (Boucht & Frände 2008, 167 – 168.)

3.2 Yrityksestä luopuminen

Tekijä voi kesken teon luopua rikoksen täyttämistä. Jos tekijä luopuu rikoksen täyttämistä vapaaehtoisesti tai muuten estää kyseisen rikoksen tunnusmerkistössä tarkoitetun seurauksen syntymisen, ei yrityksestä rangaista. Rangaistuksen välttäminen edellyttää nimenomaan vapaaehtoista luopumista, eikä luopumista esimerkiksi siksi, että on tullut ulkopuolisen henkilön keskeyttämäksi. Yrityksestä luopuminen on mahdollista aina siihen asti kun täytäntöönpanotoimi on kesken. (Frände ym. 2014, 467 – 468.)

3.3 Varkausrikoksen yritys

Kaikkien varkausrikosten, varkaus, törkeä varkaus ja näpistys, yritys on laissa säädetty rangaistavaksi. Varkausrikoksenkin yrityksessä täytyy alkupiste ja täytäntöönpanovaatimus olla saavutettuina. Tekijän on täytynyt aloittaa varkaus jollakin tapaa, esimerkiksi rikkomalla tai murtamalla myymälässä oleva vitriini, jossa on koruja. Yritykseksi jäänyt varkausrikos ei kuitenkaan jostakin syystä ole täytynyt, eli teko ei saavuta täyttymispistettä.

Varkausrikoksen yrityksessä rikoksen tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen, mutta teko on jäänyt kesken. Usein varkausrikos jää kesken, kun tekijä tulee sivullisen henkilön keskeyttämäksi. Varkausrikokset, jotka tapahtuvat myymälöissä, voivat usein jäädä yritykseksi esimerkiksi vartijan tai myyjän keskeytyksen takia. Tällöinkin on kuitenkin jo ollut olemassa vaara siitä, että rikos olisi täytynyt ilman keskeytystä. Tekijä ei siis vapaaehtoisesti ole luopunut yrityksestä.

Yrityksestä luopuminen edellyttää, että tekijä omasta tahdostaan jättää rikoksen kesken sen kannattamattomuuden takia. Tällöin tekijää ei tuomita varkausrikoksen yrityksestä. Jos tekijä on jättänyt teon kesken, koska ei löydä tavoittelemaansa omaisuutta, voidaan rangaista varkauden yrityksestä. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 715.)

3.4 KKO:2008:81

A oli itsepalvelumyymälässä irrottanut hälyttimet kahdesta pelilaatikosta, piilottanut lasivitriinistä ottamansa viisi matkapuhelinta toiseen hyllyyn ja poistunut sen jälkeen myymälästä. Kysymys siitä, oliko A:n näytetty yrittäneen anastaa esineet ja oliko hän vapaaehtoisesti luopunut rikoksen täyttämisestä.

Vantaan käräjäoikeus katsoi selvitetyn, että A oli yrittänyt anastaa kaksi peliä irrottamalla niistä hälyttimet sekä viisi matkapuhelinta siirtämällä ne lasivitriinistä toiseen hyllyyn piiloon hakeakseen ne myöhemmin. Matkapuhelinten yhteisarvo oli 1587 euroa. Henkilökunta oli ottanut A:n kiinni välittömästi kassalinjan jälkeen, joten teko oli jäänyt yritykseksi. Käräjäoikeus katsoi, ettei matkapuhelinten siirtämiselle ollut muuta järjestäselvitystä kuin, että A oli siirtänyt ne anastustarkoituksessa sellaiseen valvomattomaan paikkaan, josta ne olisi helppo myöhemmin hakea. Käräjäoikeus tuomitsi A:n varkauden yrityksestä. (KKO:2008:81).

A valitti hovioikeuteen. Hovioikeus totesi, että A:n teko oli edennyt rikoksen yritykseksi, kun A oli hälyttimien poistamisella ja esineiden siirtämisellä ryhtynyt rikoksen täytäntöönpanotoimiin ja saanut aikaan vaaran varkausrikoksen täyttymisestä. Koska A oli tehnyt ne toimenpiteet, jotka omaisuuden vieminen maksamatta kassan ohi olisi edellyttänyt, ei kysymys ollut pelkistä valmistelutoimista. (KKO:2008:81).

A:lle myönnettiin valituslupa, ja hän valitti Korkeimpaan oikeuteen ja vaati, että tuomio kumotaan varkauden yritystä koskevalta osalta ja syyte hylätään. Korkein oikeus ei muuttanut hovioikeuden tuomion lopputulosta. Perusteluissaan Korkein oikeus yhtyy alempien oikeuksien perusteluihin, ja toteaa ettei hälyttimien irrottamiselle ja matkapuhelinten piilottamiselle ole muuta järkevää selitystä, kuin se että A:lla oli tarkoitus tulla noutamaan esineet myöhemmin. Anastustarkoituksesta ei jää epäilyä. Hälytintilaitteiden irrottaminen pelilaatikoista oli mahdollistanut sen, että A olisi voinut kul-

jettaa pelit kassalinjan ohi. Piilottamalla puhelimet A oli tehnyt puhelinten anastamisen mahdolliseksi tai ainakin helpottanut sitä. Näillä toimenpiteillä A ei ollut vielä ottanut esineitä haluunsa tai edes aloittanut niiden poissiirtämistä myymälästä, mutta hän oli kuitenkin olennaisesti heikentänyt anastuskeinojen estämiseksi käytettyjen valvontakeinojen tehoa. Vaikka A oli poistunut myymälästä ennen anastuksen loppuun saattamista, ei rikoksen täyttymistä koskeva vaara ole poistunut, sillä A:n tarkoituksena on ollut myöhemmin palata anastamaan esineet. Koska A on saanut aikaan vaaran anastusrikoksen täyttymisestä, Korkein oikeus katsoo, että teko oli edennyt yritykseksi. Korkein oikeus katsoo myös, ettei A ole vapaaehtoisesti luopunut rikoksen täyttämistä, sillä A oli kiinnijäämisriskin vähentämiseksi suunnitellut palaavansa myöhemmin ja noutavansa tavarat. (KKO:2008:81).

Kyseisessä Korkeimman oikeuden tapauksessa on kyse siitä, voidaanko näyttää, että kyseessä on varkauden yritys, sekä siitä onko A vapaaehtoisesti luopunut yrityksestä.

On selvää, että A on aloittanut rikoksen tekemisen irrottamalla tavaroista hälyttimiä, ja piilottamalla tavaroita myymälässä valvomattomaan paikkaan. Yrityksen alkupiste on siis saavutettu, ja A on aloittanut toiminnallaan rikoksen tekemisen. Rangaistava yritys on käsillä silloin, kun tekijä on aloittanut täytäntöönpanotoimen. (Frände ym. 2014, 465.) Kun A on aloittanut rikoksen tekemisen, on saavutettu täytäntöönpanovaatimus, koska A on jo tehnyt rikoksen tunnusmerkistöön kuuluvan toimen.

Ratkaisevaa on, että A on myymälässä irrottanut tavaroista hälyttimiä, mikä viittaa siihen, että A:lla on ollut tarkoitus anastaa kyseiset tuotteet myymälästä. Myös tavaroiden piilottaminen valvotusta paikasta sellaiseen valvomattomaan paikkaan, josta ne olisi myöhemmin helpompi anastaa, viittaa selvästi varkauden yritykseen. Irrottamalla hälyttimiä ja piilottamalla tavaroita valvomattomaan paikkaan, on A aloittanut täytäntöönpanotoimen.

A ei ole tullut ulkopuolisen, esimerkiksi vartijan, keskeyttämäksi, vaan hän on itse poistunut myymälästä hälyttimien irrottamisen ja tavaroiden piilottamisen jälkeen. Voisi siis ajatella, että A on luopunut yrityksestä vapaaehtoisesti. Jos kyseessä olisi tekijän vapaaehtoinen luopuminen rikoksen täyttämistä, ei yrityksestä silloin rangaistaisi. A:lla on kuitenkin ollut ilmeinen tarkoitus tulla myöhemmin myymälään uu-

destaan tarkoituksenaan anastaa tavarat, joista hän oli irrottanut hälyttimet ja jotka hän oli piilottanut valvomattomaan paikkaan. Kuten Korkein oikeus toteaa, ei A:n toiminnalle ole muuta järkevää selitystä, kuin että hänen oli tarkoitus tulla myöhemmin noustamaan kyseiset tavarat. Yrityksestä voi luopua siihen asti, kun täytäntöönpanotoimi on kesken. (Frände ym. 2014, 468.) Tässä tapauksessa kuitenkin täytäntöönpanovaatimus on saavutettu, eikä täytäntöönpanotoimi ole jäänyt kesken. A ei siis ole voinut luopua yrityksestä, sillä täytäntöönpanovaatimus on saavutettu, eikä näin ollen tuomiota varkauden yrityksestä voida hylätä.

3.5 KKO:2002:112

A oli suunnitellut murtautumista aseita myyvään liikkeeseen anastustarkoituksessa. Siinä tarkoituksessa A oli yöaikaan käynyt tutkimassa liikerakennusta, ottanut lähistöltä käyttöönsä traktorin ja lähtenyt sillä pihamaalla liikkeelle kohti liikerakennusta. Havaittuaan vartiointiliikkeen auton A oli hylännyt traktorin ja paennut paikalta. A:n teon katsottiin edenneen rikoksen yritykseksi, jonka täyttämisestä A ei ollut luopunut vapaaehtoisesti. A tuomittiin rangaistukseen törkeän varkauden yrityksestä. RL 4 luku 1 § 1 mom

Syyttäjä vaati A:lle rangaistusta siitä, että hän oli yrittänyt anastaa omaisuutta yhtiön liikkeestä yhdessä toisen henkilön kanssa. A oli luvattomasti ottanut käyttöönsä traktorin ja lähtenyt ajamaan sillä piha-alueella, tarkoituksenaan välittömästi murtautua liikkeeseen traktoria ajamalla. Havaittuaan vartiointiliikkeen auton A kuitenkin joutui luopumaan teon täyttämisestä ja pakeni paikalta. Varcauden yritystä pidettiin törkeänä sen kohteena olleen erittäin arvokkaan omaisuuden takia, ja teko oli myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. (KKO:2002:112).

Käräjäoikeus katsoi, että A oli käynyt yhtiön pihalla ensin ja sitten hakenut traktorin lähistöltä. A oli tunnustanut, että hänen tarkoituksenaan oli murtautua yhtiön liikkeeseen traktoria ajamalla. Ensin asiassa oli kysymys siitä, oliko teko edennyt rangaistavaksi yritykseksi. Tapauksessa ei ole selvitetty, missä kohtaa A:n oli tarkoitus ajaa liikkeeseen sisälle, eikä sitä oliko A juuri ajamassa päin seinää. Traktori oli kuitenkin löytynyt sellaisesta kohtaa, josta olisi vaikeaa päästä kyseiseen liikkeeseen. Varcauden

täytäntöönpanotoimi ja välitön vaara rikoksen täyttymisestä ei ole ollut käsillä sen takia, että A olisi tuonut traktorin liikkeen pihalle murtautumistarkoituksessa. Käräjäoikeus katsoi, ettei täytäntöönpanotoimea voida katsoa aloitetuksi vain sillä perusteella, että A on lähtenyt traktorilla liikkeelle, koska ei voitu näyttää, että hän olisi sen avulla välittömästi ollut murtautumassa liikkeeseen. Käräjäoikeus hylkäsi syytteen törkeän varkauden yrityksestä. (KKO:2002:112).

Syyttäjä valitti hovioikeuteen sillä perusteella, että A oli tullut anastustarkoituksessa liikkeen pihalle, tutkinut anastuksen kohdetta ja hankkinut käyttöönsä traktorin, jolla hänen oli ollut tarkoitus murtautua liikkeeseen. A oli kuljettanut traktoria liikkeen edustalle tarkoituksenaan murtautua sen avulla liikkeeseen. Hovioikeus katsoi selvityksi, että A oli syyllistynyt törkeän varkauden yritykseen. Perusteluina hovioikeus kertoi, että A oli käynyt tarkoin tutkimassa liikerakennusta ja sen jälkeen hakenut traktorin ja lähtenyt traktorilla liikkeelle liikkeen pihassa. Tämän takia oli perusteltua katsoa, että A oli aloittanut rikoksen täytäntöönpanotoimen lähtiessään traktorilla liikkeelle. Lisäksi A ei ollut luopunut rikoksesta omasta vapaasta tahdostaan. (KKO:2002:112).

A:lle myönnettiin valituslupa korkeimpaan oikeuteen, ja A vaati, että syyte yrityksestä hylätään. A myöntää, että hänellä on ollut tarkoitus murtautua liikkeeseen traktorilla ja anastaa liikkeen omaisuutta. Korkein oikeus toteaa A:n teon *edenneen rikoksen yritykseksi siinä vaiheessa, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen ja aiheuttanut teollaan todellisen vaaran rikoksen täyttymisestä*. Lisäksi A:n teko on ollut suunnitelmallinen, eikä A ole itse vapaaehtoisesti luopunut yrityksestä. Korkein oikeus ei muuta hovioikeuden tuomion lopputulosta. (KKO:2002:112).

Korkeimman oikeuden tapauksessa oli ensiksi kysymys siitä, oliko A:n teko yritys. A oli itse tunnustanut, että hänen tarkoituksenaan oli murtautua kyseiseen liikkeeseen traktorin avulla, jotta hän pystyisi anastamaan liikkeen omaisuutta. A ei ole siis kieltänyt, ettei hänen alkuperäisenä tarkoituksenaan olisi ollut täyttää rikos. Kuitenkin teko on jäänyt yrityksen tasolle, joten A:ta ei voida tuomita muusta kuin rikoksen yrityksestä.

A on aloittanut rikoksen tekemisen tutkimalla liikettä ja hakemalla traktorin, jotta pää-

sisi murtautumaan liikkeeseen sisälle ja näin anastaa sieltä omaisuutta. A on ajanut traktorin liikkeen pihaan tarkoituksenaan murtautua liikkeeseen. A on siis aloittanut rikoksen tekemisen, eli alkupiste on saavutettu. A on myös saanut näin ollen aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä. Koska A oli tehnyt varkauden tunnusmerkistössä edellytetyjä toimia, oli täytäntöönpanovaatimus jo saavutettu. A ei ollut luopunut yrityksestä omasta tahdostaan, vaan siksi kun vartiointiliikkeen auto oli tullut paikalle. Kun alkupiste, täytäntöönpanovaatimus ja vaaravaatimus on saavutettu, on kyseessä rangaistava yritys. Teko on kuitenkin jäänyt kesken, eikä ole saavuttanut täyttymispistettä, joten näin ollen kyseessä ei voi olla täyttynyt teko.

Tapaus on törkeä varkauden yritys, koska anastusyrittäksen kohteena oleva omaisuus oli erittäin arvokasta. Teko yritettiin toteuttaa traktorilla murtautumalla, mikä vaikuttaa teon kokonaisuuden törkeyden arviointiin. Teko osoitti myös suunnitelmallisuutta.

3.6 Yrityksen rangaistavuus

Rikoslain 5 luvun 1 §:n mukaan rikoksen yrityksestä rangaistaan vain, jos yritys on tahallista rikosta koskevassa säännöksessä säädetty rangaistavaksi. Esimerkiksi varkauden, törkeän varkauden ja näpistyksen yritys on niiden säännöksissä omassa momentissaan määrätty rangaistavaksi. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 1464.)

Rikoslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan yrityksestä ei rangaista, jos tekijä on itse vapaaehtoisesti luopunut rikoksen täyttämistä tai muuten estänyt tunnusmerkistössä tarkoitetun seurauksen syntymisen. (RL 5:2). Yrityksestä luopuminen tarkoittaa pääasiassa sitä, että yrityksen alkupiste on jo saavutettu, mutta jokin rikoksen täytäntöönpanoon kuuluva osateko on kuitenkin jäänyt toteuttamatta. Yrityksestä luopumisen on aina perustuttava tekijän vapaaseen päätökseen. (Frände 2012, 233 – 234.) Yrityksestä vapaaehtoisesti luopuminen kuitenkin edellyttää, että päättynyt yritys voidaan erottaa päättymättömästä yrityksestä. (Frände 2012, 225.) Rikoslain 5 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentin säädösten lisäksi yrityksestä jätetään rankaisematta, jos rikos jää täyttymättä tai tunnusmerkistössä tarkoitettu seuraus syntymättä tekijästä, yllyttäjistä tai avunantajasta riippumattomasta syystä, mutta hän on vapaaehtoisesti ja vakavasti pyrkinyt estämään rikoksen täyttymisen tai seurauksen syntymisen (RL 5:2).

Yleisesti lievempiä rikoksia ei ole säädetty yrityksenä rangaistavaksi. Poikkeuksen tekee kuitenkin näpistys ja sen yritys. Yleisesti jokaisen kriminalisoinnin on suojeltava oikeushyvää vähimmäislegitimaation saavuttaakseen. Rangaistuksen uhka vaikuttaa ihmisiin yleisesti estävästi. Kun tiedetään, että tiettyjen rikosten yrityksestä rangaistetaan myös, vaikuttaa se yleisesti ehkäisevästi. Näpistyksen yritys on oltava rangaistavaa, sillä muuten esimerkiksi poliisienkin toimenpiteet vaikeutuisivat. (Frände 2012, 222 – 223.)

4 VARKAUSRIKOKSEN TÄYTTYMISEN JA SEN YRITYKSEN RAJANVETO

Varkausrikoksen täyttymisen ja sen yrityksen rajanveto on usein hankalaa. Tapauksesta riippuen voi olla ongelmallista määrittää, onko kyseessä täyttynyt varkausrikos vai yritys. Yleisesti rikoksen tunnusmerkistön avulla voidaan rajata täyttynyt rikos ja sen yritys, koska tunnusmerkistössä määritellään, missä vaiheessa kyseinen rikos on täytetty. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 180.) Aina täyttyneen teon ja yrityksen rajanvedon määrittelemine ei kuitenkaan ole niin yksinkertaista. Joskus tapauksen ollessa epäselvä, on tulkinnan varaista onko kyse yrityksestä vai täyttyneestä teosta.

Pohdittaessa, onko kyseessä täyttynyt varkausrikos vai yritys, on tärkeää huomioida seuraavat asiat:

- ovatko rikoksen tunnusmerkistöön kuuluvat osatekijät toteutuneet täysin tai osittain
- onko tekijä saanut anastettavan omaisuuden haltuunsa
- onko teon täyttymispiste saavutettu
- onko tekijä suorittanut teon loppuun asti vai onko teko jäänyt kesken.

4.1 Täytetyn varkausrikoksen ja yrityksen eroja

Yleisesti rikos on täytetty, kun kaikki kyseisen rikoksen tunnusmerkistöön kuuluvat osatekijät toteutuvat. Rikoksen täyttymisen kannalta täyttymispiste on merkittävä. (Boucht & Frände 2008, 177.) Rikoksen yrityksen kannalta puolestaan alkupiste on merkittävä, sillä käsillä on rangaistava yritys silloin, kun alkupiste on saavutettu

(Frände 2012, 224.) Varkausrikosten tunnusmerkistöjen avulla pyritään rajaamaan kyseessä olevan varkausrikoksen yritys ja täyttynyt teko. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 180.)

Täyttyneeseen varkausrikokseen vaaditaan täyttymispisteen saavuttaminen. Täyttymispiste saavutetaan nimensä mukaisesti silloin, kun rikos on täyttynyt. (Boucht & Frände 2008, 167.) Kun rikoksen tekijä on ottanut anastettavan omaisuuden omaan haltuunsa, on varkausrikos täytetty. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 174.) Varkaus täyttyy jo silloin, kun tekijä siirtää anastuksen kohteena olevan omaisuuden pois sen omasta säilytystilastaan, esimerkiksi kun esine siirretään pois asunnosta tai liikkeestä. On tärkeää muistaa myös, ettei täyttymisen vaatimuksena ole, että tekijä piilottaa anastettavan omaisuuden, esimerkiksi liikkeessä laittaisi esineen kassiinsa, vaan yhtä lailla anastamisesta on kyse silloinkin, kun tekijä kantaa anastamansa esineen näkyvästi ulos liikkeestä. (Frände ym. 2014, 464.)

Varkausrikoksen yrityksen kannalta oleellisia ovat alkupiste, täytäntöönpanovaatimus ja vaaravaatimus. Yritykseen ei vaadita täyttymispisteen saavuttamista kuten täyttyneeseen tekoon. Varkausrikoksen yritykseen riittää, että tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen, ja joku kyseisen rikoksen tunnusmerkistöön kuuluvasta toimesta on tehty. (Frände 2012, 221.) Yritykseen täytyy myös liittyä aina vaara rikoksen onnistumisesta ja täyttymisestä. (Frände ym. 2014, 465.) Yritys ei tekona kuitenkaan täytä kaikkia kyseisen rikoksen tunnusmerkistön kohtia, muuten kyseessä olisi jo täyttynyt rikos. (Frände 2012, 221.)

4.2 Rajanvedon ongelmia

Rikoksen tekopaikka asettaa jo omat haasteensa sen määrittämiselle, onko teko täyttynyt varkausrikos vai sen yritys. Esimerkiksi liikkeissä tapahtuneet teot on joskus hankala määrittää, onko kyseessä varkaus vai sen yritys. Erityisesti tapaukset itsepalvelumyymälöissä ovat usein ongelmallisia. Varkausrikos on selkeästi täyttynyt silloin, kun asiakas ohittaa kassan maksamatta tavaroita. Kuitenkin sellaisissa suurissa liikkeissä, joissa liike on jaettu osastoihin, voi varkausrikos täytyä myös siinä vaiheessa, kun henkilö siirtyy maksamattoman tavarankäsitteilykassan kanssa toiselle osastolle. Esimerkiksi suurissa tavaratalossa, joka on jaettu erillisiin osastoihin, tai jopa kerroksiin, voi anastus

täyttyä siirtymällä esimerkiksi maksamattoman kosmetiikkatuotteen kanssa elektro-
niikkaosastolle.

Yksityishenkilön omaisuuden varastaminen, esimerkiksi toisen henkilön kotoa, on selkeämmin määriteltävissä. Varkausrikos on täyttynyt silloin, kun rikoksen tekijä on saanut haltuunsa anastamisen kohteena olevan omaisuuden, ja siirtänyt sen pois säilytystilastaan. Esimerkiksi, jos tekijä on ottanut yksityishenkilön asunnosta anastamisen kohteena olevan omaisuuden, ja poistunut asunnosta anastamansa omaisuuden kanssa, on varkausrikos jo täyttynyt. Jos taas tekijä on toisen asunnossa toisen omaisuutta keräten tarkoituksenaan anastaa omaisuutta, mutta toiminta keskeytyy esimerkiksi poliisin tai asunnon asukkaan tullessa paikalle, on tällöin kyse vain varkauden yrityksestä. (Frände ym. 2014, 464.)

Varkausrikoksien täyttymisen ja yrityksen rajanvedon pohdintaan ongelmia tuottaa myös usein epäselvät tapaukset, jotka ovat tulkinnanvaraisia. Joissakin tapauksissa voi olla epäselvää, onko teko saavuttanut jo täyttymispisteen ja näin täyttynyt vai onko vain täytäntöönpanotoimi aloitettu ja teko saavuttanut päättymispisteensä, ja jäänyt yritykseksi. Tällaisissa epäselvissä tapauksissa tarvitaan näytön lisäksi käräjätuomarin harkintaa.

4.3 Käräjätuomarin näkökulmia

Varkausrikokset tuottavat paljon työtä käräjäoikeuden tuomareille ja notaareille. Varkaudet, törkeät varkaudet ja näpistyksen työllistävät kaikki käräjätuomareita, mutta yleisimpiä varkausrikoksista ovat näpistyksen tapaukset, joita tapahtuu lukumäärältään eniten.

Yksi käräjäoikeuden tuomareista kertoo, että pitkän uran aikana ei ole kovin usein joutunut pohtimaan kysymystä, onko teko täyttynyt varkausrikos vai ainoastaan sen yritys. Käräjätuomarin mukaan yksi syy sille, miksi nykyään ei kovin usein tule ongelmaa täytetyn teon ja yrityksen välillä on se, että oikeuskäytäntöä on nykyään niin paljon. Yleensä ratkaisu on helppo tehdä oikeuskäytännöstä löytyvien ennakkotapausten perusteella. Epäselvissä ja tulkinnanvaraisissa tapauksissa on hyvä, että saatavilla on ennakkotapauksia. (Haastattelu 2014.)

Erään kärjätuomarin mukaan täytetyn varkausrikoksen ja yrityksen välinen raja riippuu usein siitä, että missä vaiheessa tekijä jää kiinni teostaan. Tavallisessa liikkeessä kassalinjojen ohittaminen on selkeämpää kuin suuremmissa tavarataloissa, joissa ei ole selkeitä kassalinjoja tai eri osastojen välisiä rajoja. Tällaisissa tavarataloissa kun anastusrikos voi täytyä jo silloin, kun tekijä siirtyy maksamattoman tuotteen kanssa osastolta toiselle. Kärjätuomari kuitenkin huomauttaa, että tekijän anastustarkoituksen näyttäminen siirryttäessä osastolta toiselle kuitenkin aina riippuu tapauksesta ja siitä, kuinka selkeästi osastot ovat toisistaan erillisiä. Jos asiakas on siirtynyt maksamattoman esineen kanssa tavaratalon osastolta toiselle, merkittävää on se, onko hän yrittänyt piilotella maksamatonta esinettä. On otettava myös huomioon, että tekijä on saattanut vain epähuomiossa siirtyä osastolta toiselle esimerkiksi etsien kassaa, jossa maksaa tuotteensa. Olennaista täyttymisen kannalta on, milloin tekijä on saanut anastustarkoituksessa omaisuuden haltuunsa. Kärjätuomarin mukaan tämä on kuitenkin joskus vaikea näyttää ennen kuin tekijä on ohittanut kassalinjat. (Haastattelu 2015.)

Kärjätuomari nostaa esille erään aiheeseen liittyvän tapauksen, jossa oli kysymys siitä, voidaanko näyttää kyseessä olleen näpistys vai näpistyksen yritys. Kyseisessä tapauksessa vastaaja oli kertonut, että hän oli myymälässä laittanut tavaroita takkinsa taskuun, mutta oli heittänyt tavarat huomaamattomasti pois, kun huomasi myyjien seuraavan häntä, joten vastaajan mukaan tavarat jäivät myymälään. Tämän takia vastaaja ei kertomansa mukaan ollut syyllistynyt näpistykseen. Asianomistajan edustaja kuitenkin kertoi, ettei kyseisiä tavaroita löytynyt myymälästä. Ei siis ollut näyttöä siitä, että vastaaja olisi puhunut totta. Jos vastaaja olisi todella jättänyt ensin taskuunsa laittamat tavarat myymälään, olisi kyseessä voinut olla näpistyksen yritys. Mikään seikka ei kuitenkaan tukenut vastaajan kertomusta, joten vastaajan katsottiin syyllistyneen näpistykseen. (Haastattelu 2015.)

4.4 KKO:1995:197

A oli piilottanut tavaratalon osastolta anastustarkoituksin ottamansa esineet kassiinsa. Hänen katsottiin syyllistyneen varkauteen eikä vain sen yritykseen. Merkitystä ei ollut sillä, oliko hän kiinni otettaessa ehtinyt poistua osastolta vai ei. Ään.

Asiaa käsiteltiin ensin Helsingin raastuvanoikeudessa, jolloin raastuvanoikeus katsoi selvitettyksi, että A oli anastanut levysoittimen ja vahvistimen piilottamalla ne kassiinsa. Raastuvanoikeus tuomitsi A:n varkaudesta. A valitti tuomiosta Helsingin hovioikeuteen, mutta hovioikeus ei muuttanut raastuvanoikeuden päätöstä. (KKO:1995:197).

A sai valitusluvan ja valitti tuomiosta edelleen Korkeimpaan oikeuteen. A vaati, että hänen katsotaan varkauden asemasta syyllistyneen vain näpistyksen yritykseen. Korkein oikeus ei muuttanut hovioikeuden tuomion lopputulosta. Korkein oikeus perustelee päätöksensä siten, että A on aikaisemmin käynyt kyseisessä tavaratalossa tutustumassa hälytysjärjestelmään, ja sitten mennyt tavarataloon iso kassi mukanaan ja tarkoituksenaan anastaa yhtiön omaisuutta. Anastusrikos on täyttynyt, kun A on anastustarkoituksessa ottanut omaisuuden haltuunsa. Korkein oikeus toteaa, että A:n anastaman omaisuuden jälleenmyyntihinta, 3690 markkaa, oli niin suuri, ettei rikosta voisi sen perusteella katsoa näpistykseksi. Lisäksi A oli suunnitellut ja valmistellut tekoaan, joten rikosta ei voida pitää kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. (KKO:1995:197).

Kyseisessä Korkeimman oikeuden tapauksessa A:n katsottiin syyllistyneen varkauteen eikä vain sen yritykseen. Perustellusti voidaan todeta, miksi A tuomittiin varkaudesta eikä varkauden tai näpistyksen yrityksestä. Ensinnäkin A:n teko oli suunniteltu. A oli aikaisemmin käynyt tekoansa ajatellen tutustumassa liikkeen hälytysjärjestelmään. Lisäksi hän oli suunnitellut tekonsa ottamalla mukaan ison kassin, johon hän voisi anastettavan omaisuuden laittaa. Toisekseen A oli jo aloittanut rikoksen tekemisen laittamalla anastettavan omaisuuden kassiinsa ja näin saanut omaisuuden haltuunsa. Näiden perusteluiden myötä varkaus oli jo täyttynyt, eikä A:ta voida tuomita vain yrityksestä.

Jos tekoon liittyy suunnitelmallisuutta, ei kyse ole enää näpistyksestä, vaan varkaudesta. Suunnitelmallisuuden lisäksi A:n anastaman omaisuuden arvo oli niin suuri, ettei tekoa voida luokitella enää näpistykseksi.

Varkausrikos oli sillä hetkellä täyttynyt, kun A oli ottanut yhtiön omaisuuden haltuunsa laittamalla sen kassiinsa, jonka hän oli mukanaan tuonut. A oli suunnitellut tekoaan käymällä jo aikaisemmin tutustumassa liikkeen hälytysjärjestelmään ja valmistautunut tekoon ottamalla ison kassin mukaan, johon hän voisi anastettavan omaisuuden laittaa. Kun A on laittanut yhtiön omaisuutta kassiinsa, on silloin ollut konkreettinen vaara ri-

koksen täyttymisestä. A:n teko oli edennyt niin pitkälle, että se oli johtamassa teon täyttymiseen. A ei myöskään ollut itse missään vaiheessa vapaaehtoisesti luopunut rikoksen täyttämistä.

Kuten kyseinen tapaus osoittaa, varkauden täyttymiseen ei vaadita, että tekijä olisi ehtinyt poistua paikalta. Rikoksen täyttymiseen riittää, että hän on ehtinyt ottaa anastuksen kohteena olevan omaisuuden haltuunsa. Perusteena tuomion muuttamiselle varkaudesta yritykseen ei olisi voinut olla se, ettei A olisi ehtinyt poistua osastolta, koska A oli jo saanut omaisuuden haltuunsa.

5 POHDINTA

Opinnäytetyössä tarkasteltiin täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen välistä rajaa. Tavoitteena oli hahmottaa kyseistä rajaa, ja saada selvyyttä täyttyneen varkausrikoksen ja sen yrityksen rajanvetoon. Aloitin aiheen tutkimisen tarkastelemalla ensin yleisellä tasolla rikoksen täyttymisen ja yrityksen määritelmiä. Myöhemmin keskityin tarkastelemaan erityisesti varkausrikoksen täyttymisen edellytyksiä sekä varkausrikoksen yrityksen ominaisuuksia. Kun nämä oli ensin hahmotettu, oli helpompi käydä tarkastelemaan tutkimuskysymystä.

Aluksi täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen välinen raja tuntui hieman sekavalta. Työn edetessä alkoi raja täytetyn varkausrikoksen ja yrityksen välillä kuitenkin hahmottumaan. Ensin perehdyin oikeustieteen kirjallisuuteen, jonka avulla sain tietoa ja jonkin verran pohjaa tutkimuskysymykseni vastaukseen. Perehdyin varkausrikoksiin, rikoksen täyttymiseen ja yritykseen. Seuraavaksi tutustuin aiheeseeni liittyviin oikeuskäytännön eri ennakkotapauksiin, jotka auttoivat täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen rajanvedon hahmottamista. Otin työhöni mukaan oikeuskäytännön ennakkotapauksia, koska näiden tapauksien avulla pystyin havainnollistamaan tutkimukseni kohteena olevaa rajavedon määrittämistä paremmin. Käräjäoikeuden tuomarit myös käyttävät työssään silloin tällöin apunaan oikeuskäytännön ennakkotapauksia, esimerkiksi juuri sellaisissa tapauksissa, joissa joudutaan pohtimaan, onko kyseessä täyttynyt varkaus vai yritys. Lisäksi haastattelin kahta käräjäoikeuden tuomaria työtäni varten. Sain käräjätuomareilta heidän näkökulmiaan varkauden ja näpistykseen rajanvetoon sekä varkausrikoksen täyttymisen ja yrityksen rajanvetoon. Käräjätuomareiden näkökulmat

ja työn kautta saavutetut kokemukset toivat syvempää tarkastelua työhöni. Kirjallisuuslähteiden ja oikeuskäytännön ennakkotapauksien lisäksi oli mielestäni erittäin tärkeää saada kärjätuomarin kokemuksia ja näkökulmia aiheeseen.

Tämän opinnäytetyön tuloksena sain tavoittelemani vastauksen tutkimuskysymykseeni. Tavoitteenani oli selvittää, missä kulkee varkausrikoksen täyttymisen ja yrityksen välinen raja ja mikä erottaa täyttyneen varkausrikoksen yrityksestä.

Laissa on säädetty rikoksen täyttymisestä ja yrityksestä, myös varkausrikosten kohdalla. Vaikka on määritelty, milloin varkausrikos on täyttynyt ja milloin se on jäänyt yritykseksi, ei silti niiden välistä rajaa ole suoranaisesti määritelty. Täyttyneen varkausrikoksen ja yrityksen erottaminen voi olla ongelmallista sellaisissa tapauksissa, jotka ovat harkinnanvaraisia tai olosuhteiltaan epäselviä. Kuten aiemmin työssäni mainitsin, kärjätuomaritkin saattavat joskus tällaisissa epäselvissä tapauksissa joutua käyttämään oikeuskäytännön ennakkotapauksia apunaan määrittäessä, onko kyseessä täyttynyt varkausrikos vai yritys.

Tutkimukseni tuloksena sain selville, että kun pohditaan, onko kyseessä täyttynyt varkausrikos vai onko teko yritys, ratkaisevassa asemassa on täyttymispiste. Täytyy ensin selvittää, onko rikoksen täyttymispiste saavutettu eli onko tekijä ehtinyt tehdä rikoksen tunnusmerkistön mukaiset toimet. Jos tekijä on saanut anastamisen kohteena olevan omaisuuden haltuunsa, on teko saavuttanut täyttymispisteensä ja on näin ollen täyttynyt rikos. Jos tekijä ei ole anastamistarkoituksessa saanut omaisuutta haltuunsa, on täyttymispiste jäänyt saavuttamatta ja teko vain yritys. Teon määrittäminen täyttyneeksi teoksi tai yritykseksi voi usein riippua siitä, missä vaiheessa tekoaan tekijä on jäänyt kiinni.

Opinnäytetyö oli hieman haastava, mutta aiheeni oli mielestäni mielenkiintoinen, kuten myös tutkimisprosessi. Saavutin tavoitteeni, eli sain tutkimuskysymykseeni vastauksen. Lisäksi saavutin työlläni myös oman oppimistavoitteeni. Opinnäytetyötä tehdessäni opin paljon yksityiskohtaista tietoa varkausrikoksista, rikoksen täyttymisestä ja rikoksen yrityksestä.

LÄHTEET

Boucht, J. & Frände, D. 2008. Suomen rikosoikeus. Rikosoikeuden yleisten oppien perusteet. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvens Print.

Frände, D. 2012. Yleinen rikosoikeus. Helsinki: Edita.

Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P. & Wahlberg, M. 2014. Keskeiset rikokset. 3., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

HE 66/1988. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi. Saatavissa: <http://www.edilex.fi/he/fi19880066.pdf> [viitattu 14.1.2015]

Kahden käräjätuomarin haastattelut. 2014 – 2015.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta. 2013. Oikeus tänään. Rovaniemi: Bookwell Oy.

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A., Ojala, T. & Rautio, I. 2008. Rikosoikeus. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Salovaara, N. 1960. Varkaus. Rikosoikeudellinen tutkimus. Helsinki: Uudenmaan Kirjapaino O.Y.

Tapani, J. 2010. Yrittänyttä ei laiteta? Rikoksen yrityksen rangaistavuus. Hämeenlinna: Helsingin kamari Oy.

Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/koikrr/2013/koikrr_2013_2014-06-10_tie_001_fi.html [viitattu 26.11.2014]

Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/polrik/2014/04/polrik_2014_04_2015-01-19_tie_001.fi.html [viitattu 21.1.2015]

Timonen, P. (toim.) 1999. Johdatus Suomen oikeusjärjestelmään. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Rikoslaki 19.12.1889/39

Rikollisuustilanne 2013. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia. 2014. Helsinki: Tammerprint Oy.

Korkeimman oikeuden tapaukset:

KKO:2008:81. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2008/20080081> [viitattu 6.11.2014]

KKO:1995:197. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1995/19950197> [viitattu 25.11.2014]

KKO:2002:112.Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2002/20020112?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=yritys> [viitattu 8.1.2015]